

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

100. An sit mortale aliquod veniale confiteri sine dolore? Et quid est
dicendum de sententia asserentium pœnitentiam non esse necessarium
ad remissionem venialium? Ex p. 11. tr. 5. & Misc. 5. res. 22.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76393)

3. Verùm omnia Superius dicta procedunt sol-
quendo de peccatis venialibus: Quid ergo erit di-
cendum de mortalibus? Itaque quod atinet ad
mortalia, posset quidem, ut advertit Lugo, perseve-
rare dolor & propositum circa graviora, etiamsi ad-
mittatur mortale levius, sed non maneret quis cum
dispositione sufficiente ad absolutionem obtinen-
dam, siue quia (ut Lugo vult) requiritur propo-
situm universale circa omnia omnino peccata, etiam
illa in quo genere quis non peccavit aliquando, si-
ve quia per peccatum cui adheret ponit obicem &
deficit dispositio requisita ad effectum quidem
semper, & in omni eventu, ad valorem verò Sacra-
menti posset sufficere dolor cæterorum peccato-
rum, quando hujus esset immemor inculpabiliter,
quando bona fide accedit ad confessionem, quo
casu esset Sacramentum validum & informe, pro
solutione tamen à solis venialibus sufficit, si dolor
aliquorum maneat, etiamsi aliorum detestatio cessa-
verit per illius venialis admissionem.

RESOL. C.

An sit mortale aliquod veniale confiteri sine dolore?
Et quid est dicendum de sententia afferentium pœni-
tentiam non esse necessariam ad remissionem venia-
lium? Ex p. 1. tr. 5. & Misc. 5. Res. 22.

1. Affirmativam sententiam tenent aliqui;
test. Suar. disp. 20. n. 7. quia confiteri ve-
niale sine dolore, est apponere pro materia absolu-
tionis id, quod revera esse nequit materia: Sic ut
ergo graviter peccaret, qui inter hostias legitimas tri-
ticeas apponeret Sacerdoti consecrandam etiam
non triticeam; quia poneret ineptam consecratio-
nis materiam; ita graviter peccabit, qui inter alia
peccata legitime dicta cum vero dolore, apposue-
rit absolvendum peccatum sine dolore; cum non
minus sit ineptum ad absolutionem peccatum non
cum dolore, quam ad consecrationem hostia non
triticea. Sed his non obstantibus negativam sen-
tentiam tenet Henric. lib. 1. Dicastill. de Sacram.
tom. 2. tr. 8. disp. 6. dub. 15. c. 3. n. 268.

2. Probatur à paritate aliorum Sacramentorum,
in quibus admittit alicujus partis, quæ non sit ma-
teria valida, non est culpa gravis, dummodo etiam
apponatur materia valida. Sic in Baptismo cum
aqua effundenda miscetur pars olei benedicti, quæ
non est materia Baptismi. Suarius & alij adhibent
in exemplum aquæ rosacæ particulam admixtam
elementari. Vide etiam supracitatos autores, qui
plura alia exempla, & rationes pro hac sententia
firmam adducunt. Sed omnia quidem habent
suam solutionem, ut videte est apud doctum Dica-
still. ubi sup. dub. 15. n. 268. usque ad n. 283; in quo
sic aliter; Ex omnibus huculque apparet, quam
probabilis sit affirmativa sententia, eamque (fateor)
si solum ratione agendum sit faciliori negotio de-
fenderem, cum nec etiam auctoritate destituta sit;
teste suario, qui (ut dicebam) affirmat eam multos
sequi, sed quia tunc etiam sunt, & tantæ auctoritatis
viri, qui negant esse mortale, ut non facile sit mor-
talis peccati reum censere sic contentem, oportet
querere solutionem prædicti argumenti, & dispari-
tatem assignare inter hoc Sacramentum, & Euchari-
stiam, quam disparitatem exigit argumentum. Ego
fanc vix invenio altam, quam quod in Eucharistia,
quando hostia consecratur dum tot. fiant sacra-
menta, quæ sunt hostia, & unaquæque illarum est
materia æque gravis, & quando unus cumulus ho-

stiarum significatur, & ostenditur per pronomen de-
monstrativum Hoc, &c. licet forma videatur, &
sit una, virtute tamen multiplex est, & complexa,
quotuplex est materia, & tot sunt individua Sacra-
menta. Unde si in unaquaque non verificetur
verborum forma, integrum quoddam Sacramen-
tum frustratur; in Sacramento vero pœnitentiæ,
unicum sit tantum Sacramentum: hoc autem in re
levi falsum sit, quando veniale falsum, vel sine do-
lore simul cum aliis dicitur, & absolute Sacramen-
tum est verum, licet in illo peccato non verificetur.
Ita ille qui postea tamen circa hanc responsio-
nem cum acumine sui ingenij aliquas difficultates
fatis graves adducit, & ideo sic concludit: Tandem
his omnibus in utramque partem dictis, magis in-
clino in partem negantem esse mortale, quamvis
per principia quasi extrinseca, quæ utcumque in-
volvunt aliquid per principia intrinseca: nempe,
quia esse gravem aut levem aliquam materiam ma-
ximè pendet ex æstimatione prudentum, & sapien-
tium judicio (qua ratione solet sæpe materiæ gravi-
tas, aut levitas definiri, & quidem cum varietate)
cum ergo tot sint graves, prudentes & sapientes vi-
ri, quibus non videatur grave negotium veniale si-
ne dolore confiteri, si alia dicantur legitime pro
eadem absolutione, & Sacramento, licet grave putent
hostiam non triticeam apponere consecrandam
inter triticeas; ea sapientium æstimatio potest
sufficere, quamvis si merè ratione agamus, ego fa-
cilius utrumque putarem grave pro Sacramento
utroque, nec argumenta in contrarium adducta
vim habent, quibus jam respondimus, eaque reje-
cimus sup. n. 268. & seqq. Hæc Dicastillus.

3. Itaque licet difficultates ab ipso adductas cir-
ca præsentem questionem magni ponderis esse exi-
stimm; tamen quia negativa sententia est com-
munis, iterum ab ea non recedo, & illam præter
Doctores allatos etiam tenet me citato Leander
de Sacram. tom. 1. tr. 5. disp. 7. q. 26.
4. Sed quid dicendum de sententia D. Bonavent.
in 4. dist. 21. 1. p. dist. 1. ar. 1. q. 2. Scot. q. 1. §. in ista q.
Bass. q. 1. ar. 2. Gab. dist. 16. q. 5. ar. 2. concl. 2. Cajet.
3. p. q. 87. ar. 1. ad. 2. Med. C. de Pœnit. 119. 3. Henr.
4. de Sacram. 15. afferentium pœnitentiam non esse
necessariam ad remissionem peccatorum venialium.
5. Fundamentum Bonavent. Peccatum veniale
mediat inter originale, & mortale: Sed origina-
le remittitur absque proprio actu, mortale non si-
ne proprio actu; ergo veniale remittitur virtute
sacramenti, vel rei sacramentalis, non repugnante
tantum libero arbitrio.
6. Fundamentum Cajetani: Si quis iret dormi-
tum cum proposito dicendi mendacium, & interim
dormiens occideretur pro Christo, ex divina largi-
tate consequeretur remissionem talis peccati: Igi-
tur ad remissionem peccati venialis non requiri-
tur pœnitentia.
7. Fundamentum Scoti; & Scotistarum; Pecca-
tum veniale formaliter consistit in obligatione, ad
pœnam temporalem, ergo soluta pœna, remittitur;
atque pœna solvi potest sine actu pœnitentiæ in-
terioris: ergo peccatum veniale remitti potest abs-
que pœnitentiæ saltem interiori.
8. Fundamentum Henriquez; Quoniam venialia
non solum remittuntur per actum pœnitentiæ; sed
per alia remedia, ut per indulgentias, alienam satis-
factionem applicatam alteri justo; per sacrificium
Missæ, per orationem, per sacramenta, & sacramen-
talia: Sed hæc omnia remittunt venialia absque
actu proprio pœnitentiæ: igitur actus pœnitentiæ
non est necessarius ad remissionem venialium.

Ve melius
solvacur hæc
sententia leg-
infra do-
ctrinam Re-
sol. 105. &
alterius ejus
primæ not.
non

NTON
10 II
E III

9. Verum his non obstantibus, dicendum omnino esse puto, peccatum veniale non remitti absque proprio actu virtualiter saltem retractativo, & consequenter absque aliqua poenitentia, saltem virtuali. Fundamentum est, quia quamdiu actu, aut virtute voluntas non retractat suum peccatum, semper moraliter censetur perseverare in illo: nam quamdiu non retractat actum, quem semel elicit, semper censetur velle illum, quia cum in eius libertate sit in eo velle, aut non velle perseverare, hoc ipso, quod illum saltem virtute non retractat, moraliter censetur velle illum.

10. Argumenta verò in contrarium adducta solvit Amicus in *Curs. Theol. tom. 8. disp. 6. sect. 1. n. 111*, qui postea *sect. 2. n. 15*, cum pluribus firmat ad remissionem venialium non requiri poenitentiam formalem contra Durandum, & alios, sed sufficere virtutalem quam S. Thom. & cum eo reliqui Theologi sic explicant. Potest quis virtute alicujus actus esse ita dispositus, ut si occurrerent omnia, vel aliqua peccata venialia, actu illa detestaretur: ergo is dicitur habere poenitentiam virtutalem respectu eorum, quae si occurrerent, actu detestaretur; non autem respectu eorum, quae si occurrerent, actu non detestaretur. Non enim implicat aliquem virtute alicujus actus esse dispositum ad haec potius venialia detestanda, quam alia.

RESOL. CI.

An in confessione venialium requiratur propositum non peccandi amplius venialiter? Ex p. 11. tr. 5. & Misc. 5. Ref. 23.

Quoad omnem doctrinam hujus Resol. lege Ref. seq. lignanter à §. Primum. & seqq. & infra ex Ref. 10. §. ult. & quavis pro Confessione mortalium in hoc casu vide infra doctrinam Ref. 110. & aliarum ejus not.

Quoad hoc quod hic inferetur, lege supra doctrinam Ref. 98. per tota, & alia ejus not.

§. 1. **R**espondet affirmativè Pasqualig. in *Theol. tom. 2. disp. 81. sect. 10. n. 54*. Quia requiritur vera attritio, quae est virtuale propositum. Nec obstat quod impossibile sit vitare omnia venialia absque speciali privilegio, quod regulariter non conceditur à Deo; quia sufficit quod propositum vitandi venialia sit efficax secundum quid, & consistit in desiderio, quod Deus concedat gratiam vitandi omnia venialia, quia non requiritur aliud propositum, nisi quoad ea quae poenitens potest exequi.

2. Verum non est ista levis difficultas, an sit possibilis efficax voluntas, & propositum vitandi venialia; non jam in particulari; sed in universum; supposito enim quod sit moraliter impossibile omnia vitare, eaque propter DD. multi doceant, votum de non peccando venialiter non valere, ut videre est apud Thom. Sanc. in *suo opere mor. lib. 4. cap. 5. n. 10*. & alios, non videtur possibile tale propositum. Ex quo videtur inferri alterum à duobus absurdum, vel neminem posse confiteri sacramentaliter in genere peccata venialia, quia non potest de illis habere verum & efficacem dolorem; vel posse absolvi ab illis sine tali dolore.

3. Solet huic difficultati responderi ex doctrina S. Thom. 3. p. q. 87. art. 1. ad 1. Impossibile quidem esse totam venialium collectionem vitare, singula tamen vitari posse. Ratio verò potest assignari, quia alioquin non essent peccata, nemo enim peccare potest, nisi posset actionem qua peccat vitare, atque adeo sufficere singulorum vitandorum propositum. Ita Suarez ubi supra in *D. Thom.* Unde ipse postea *disp. 4. sect. 3. n. 5*, distinguit & ait, duplicia esse peccata venialia; quaedam quae plena libertate committuntur, & de iis omnibus vitandis potest homo habere absolutum propositum, quia est pos-

sibile cum gratia Dei; quae secundum legem ordinariam confertur dignè petentibus, seu preparantibus se ad illam. Alia verò sunt peccata venialia, quae dicuntur ex subreptione, seu imperfectè deliberata; quorum collectionem totam vitare longo tempore possibile non est sine speciali privilegio, & idè circa tale objectum non potest haberi propositum omnino absolutum; potest tamen homo proponere omnem diligentiam adhibere ad illa vitanda, quantum humano modo potuerit, & hoc semper satis est. Haec tenet Suarez, *sect. illa 3. n. 5. & 6.* postea ad *art. 1. q. 87. in illo n. 7.* docet, *comparatione totius collectionis propositum parum ex se esse efficax & absolutum, parum inefficax, & condemnatum; utrumque enim includit respectu diversorum, & hoc est (inquit) quod D. Thomas declarare voluit: Nam propositum illud, & comparatum ad totam collectionem venialium peccatorum, non est propositum absolutum, & efficax vitandi illam; quia non est de objecto possibili moraliter, & secundum legem ordinariam. Solum ergo esse potest de desiderio quoddam conditionatum cavendi totam, si esset possibile: quia revera vota displicent ex vi poenitentiae. Ita Suarez, Tandem concludit: Hinc verò etiam nascitur ut illud propositum sit faciendi quantum in homine fuerit ad vitanda omnia peccata venialia; ex quo etiam sit, ut tale propositum comparatum ad singula peccata de se sit efficax, quia quodlibet per se sumptum, est obiectum possibile, & ad omne possibile efficaciter se extendit illa voluntas, & ita facile patet sensus D. Thomae, & responsio ad objectiones. Sed circa supradictam doctrinam Patris Suarez, Cardinalis de Lugo de *Sacr. Poenit. disp. 14. n. 30. cum seqq.* & Dicaltill. de *Sacr. tom. 2. tr. 8. disp. 6. dub. 16.* aliquas difficultates adducunt, sed postea ab ipso non dissentunt, magis clare ejus sententiam ex D. Thom. declarando.*

4. At mihi nimis placet in hac difficultate difficultas Patris Sfortia Pallavicini in *assert. Theolog. lib. 7. c. 28. n. 288. cum seqq.* ubi ita more suo doctè philosophatur. Propositum quoque abstinendi in posterum ab illis peccatis venialibus, quae clavis subijciuntur est necessarium; difficultas tamen est, quomodo id possit proponere qui confitetur omnia venialia, & dolet de illis ex motivo generali, cum sciat se ab omnibus in posterum abstinere non posse. S. Thom. 3. p. q. 86. art. 1. ad primum, docet, sufficere, si poenitens proponat vitare singula propositum singulatum occurrunt, licet non proponat vitare omnia. Quae doctrina quibusdam difficilis visa est, non advertentibus ibi S. Doctorem non agere de poenitentia in ordine ad Sacramentum, quandoquidem admittit etiam ibi poenitentiam virtualem, quae tamen in Sacramento non sufficit.

5. Quantum ergo spectat ad propositum requisitum in Sacramento, sufficit si illud sit in ordine ad totum aggregatum, ita ut quis statuat non committere in posterum aequali tempore tot, & tanta venialia. Id verò indicat S. Thom. *art. cir. ad primum*, ubi ad retractationem in genere necessariam pro deletionem venialium in Sacramento, vel extra tantum requirit propositum se preparandi ad peccata venialia minuenda, & Concil. *sess. 14. can. 4.* requirit propositum melioris vitae. In quo casu tantumdem peccatorum remittitur, quantum emendationis poenitens, vel explicitè, vel implicitè proponit.

6. Rufus, potest dari propositum universale affectivum, etiam cognita morali impossibilitate executionis, sicut datur affectiva detestatio universalis peccatorum praecedentium, quae tamen poenitenti non licet efficere, ut non praecesserint. Huo usque Pallavicinus, qui etiam postea *n. 292. obser-*